

Vtorek, četrtek in soboto izhaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom

za vse leto 8 g. — k.
" pol leta 4 " —
" četrt " 2 " 20 "

Po pošti:

za vse leto 10 g. — k.
" pol leta 5 " —
" četrt " 2 " 60 "

Vredništvo in opravišstvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

SLOVENSKI NAROD.

Oznani:

Za navadno trisopno vrsto se plačuje:
6 kr. če se tiska 1krat,
5 " " " 2krat,
4 " " " 3krat.
veče pismenke se plačujejo po prostoru.

Za vsak tisk je plačati kolek (štempelj) za 30 kr.

Državni zbor.

Na Dunaji se na ta dan, 15. septembra, shaja zbor, ki ima biti zástop večje polovice avstrijske države, shaja se državni zbor. A kako žalostne postave je, kako živa priča vse nezdrave, nenaravne uravnave. Da Čehov ne bode, to je gotovo. Ker večina volila ne bode, tudi Nemcev iz Českega ne more v zboru biti. Zbrali se bodo torej samo poslanci družih dežel, nekteri s zavarovanjem in pridržki, drugi brez njih.

Važni dogodki, ki Evropo pretresajo, so bili odvrnili oči od naših notranjih razmer. Zdaj, neposredno v zadnjem trenutku se ni mogoče ogniti pogleda na to, kar je pred nami, kar nas Avstrijske morda bolj zadeva, nego dogodki na Sekvani. Zdaj so časniki sestavili podobo, kakoršno bo novi zbor imel.

„N. fr. Pr.“ sestavi to podobo tako-le: Brez Čehov bode v zboru 67 federalistov, 65 ustavovercev in 12 dvomnih (med poslednje postavlja po krivem tudi našega Črne-ta). Drugo sestavo je naredil „Vaterland“, po kateri bi bilo 70 federalistov in 69 ustavovercev. To rej federalistična večina samo za en glas. Ako pridejo tudi 3 konservativci, ki so v zgornjem Avstrijskem voljeni je razmera 73 k 69, torej večina 4 glasov. Trije moravski deklaranti, ki so voljeni, gotovo ne pridejo, kakor tudi „Vaterl.“ ne šteje 54 glasov iz Českega.

Torej že v tem kosu državnega zbora, v katerem manjka poslancev največje dežele, Česke, se skaže kako krivično, kako neobdržljivo je bilo in je gospodarjenje nemške klike, ki je večini avstrijskih narodov in zdatni manjšini nemškega naroda samega ustavo po sili oktroirala.

Šmerlingova postava in neprestana vladna krivica je poldrugemu milijonu Slovencev v tem zboru privoščila samo šest poslancev, 5 iz Kranjskega, 1 iz Gorice, nobenega iz Štajerskega, nobenega iz Koroškega, nobenega iz Primorja.

Če torej vidimo, kako bolan, kako hirav je ta zbor še predno ga imamo rojenega pred seboj, če čujemo, da utegne takoj po rojstvu zopet umreti: ne more nas ta mizerija geniti. Zmešnjava je do vrhunca prikipela, odgovorni so zanjo oni, ki so bili vselej gluhi, ki so še denes nepoboljšljivi. Zdaj imajo viden dokaz, da tako ne gre.

V českem deželnem zboru

se je 12. t. m. adresno posvetovanje začelo. Izmed Čehov se je 13 govornikov oglasilo, izmed Nemcev 9, torej vseh 22. Izmed Čehov sta dva: Brauner in Skrejšovski zapisana kot govornika proti adresi, ker se jima pre malo odločna zdi. Poročevalec je Rieger. — Prvi govornik je bil Plener proti adresi, za njim je govoril Čeh Čížek. Ta pravi: Po sadu, ki ga drevo prinaša, poznamo ustavoverno stranko. Kar se enakovrednosti tiče, je ni. Čehi imajo menj gimnazij nego Nemci in kar imajo, to se jim je dalo kot miloščina. Noben viši uradnik skoro českega ne zna. V originalu se nemško uraduje, nam se dajo le slabe prestave. Kar se pod Bachom ni godilo, godi se zdaj, državljani se zavoljo malosti na dolgo zapirajo. Resultat svobode je — kriminal. Vrednik mora zdaj sam dokazati, da je nedolžen, pod Bachom se mu je vsaj dokazovalo da je kriv. Pri železnicah so se ljudje dozdanjih zastopov omastili z bogatimi dividendami. Kaj je ustavoverna stranka storila, da se odpravi krivični kazenski zakonik Bachov? — Pod varstvom vaše ustave se je naš narod sramotil in grdil. „Neodvisne“ sodnike ste postavili, a precej ste jim rekli: „ako hočete avanzirati, storite kakor mi hočemo.“ Kdor izmed njih je najbolj obsojal in zapiral, ta je višjo službo dosegel. (Govornik biča potem denašnje sodnike in nadaljuje:) Iz tega spoznate drevo ustave, ktera se ravno tako ne da zboljšati, kakor se ne da krivica za podlogo vsestranske

pravice vzeti. Kteri se trdno ustave drže, ni jim za liberalnost nego za gospodstvo. Tako drevo, ki slab sad donša, naj se poseka in v ogenj vrže. Kdor nam očita fevdalnost, je lažnik, za fevdalnost pri nas ni tal. Pa ko bi tudi bili oni res fevdalci, s kterimi hodimo, prijatelji so naše domovine in srce imajo za njo. Oni pak, ki so bili dozdanj cesarjevi svetovalci, so sovražniki našega naroda.

Potem govori Klier za ustavo, očita večini „obširno vest“ za kar ga prvosednik posvari. Večini očita na dalje, da hoče staro stanovsko ustavo, ne pa svobode.

Henrik grof Clam-Martinic temu v obširnem, mirnem govoru ugovarja ter pravi, da večina noče starih razmer nazaj postaviti, temuč hoče samo, da se nove razmere iz stare pravice ven razvijó. Globoko je nasprotje med strankama usajeno. S tem, da večina manjšino preglasuje, se ne dadó ta nasprotja zravnat. Tega je priča državni zbor, ki je 10 let majoriziral, pa ustave ni mogel utrditi, da niti na prvem stanji ohraniti. Posebno majoriziranje ne velja, ako hoče manjšina večino majorizirati. Tako majoriziranje je samo s silo mogoče, in sile nismo prijatelji. Zato smo svoje stališče zavarovali in sem prišli na neutralna tla, tudi manjšina naj bi toliko svojega stališča popustila in na neutralnih tleh bi se dalo doseči sporazumljenje in zloga. Upam pa, da bode kralj sprejel ponujano roko sprave in tudi vas upamo pri tem pozdraviti.

Nemec Schmeikal pravi, da morajo česki Nemci svojo narodnost varovati, kar morejo le, ako se Avstrija centralizira. Kaže na Nemčijo, ki se je zdaj centralizirala.

Dr. Ed. Gregor govori za adresno, dasi bi si bil želel, ka bi določnejša bila in naštela, kako grdo je gospodarila liberalna vlada do zdaj. Pravi, da Avstriji žugajo nevarnosti od Pruske. Padec Napoleona je po-

Listek.

o naučnem slovníku v mali obliki.

Dr. Razlag je v XVII. odborovi skupščini Matica slovenske predlagal dva nasveta. Prvi med njima je — da več ne rečemo — pač žalosten, pa ne sam na sebi, Bog obvaruj! temveč zaradi razloga, s kterim ga je podpiral. Nasvetoval je namreč, naj slov. Matica sedaj izdá naučni slovník v mali obliki, ker je Slovincem v élikemga zložiti sedaj še „silo težko.“

Kdor je slišal navdušene govore v občnem zboru dne 5. avgusta 1868. l., po kterih bi si mogel nadjati v kratkem naučnega slovníka tako gotovo, kakor je amen v Očenašu, mora pač spoznati, da ni kar nič veselo, da se v dveh dolgih letih niso storile nobene priprave za tako ogromno delo, kakor je brez ugovora izdava naučnega slovníka, in da je bilo treba toliko časa, da se je prišlo do prepričanja, da je delo „sedaj še težko.“ Šlo je takrat blizo le za načelo ali princip.

Vendar ta stvar po mojih mislih ni tako težavna. Da je naučni slovník le posnetek že obstoječe literature, torej da bi Slovenci veliko literaturo že morali imeti, kakor se je tačas povdarjalo na nasprotni strani, ni po vsem resnično. Zakaj pa toliko let potrebujejo za izdavanje raznih slovníkov, če so le posnetki, saj bi jih hitro lahko prepisali ali posneli iz „obstoječe litera-

ture“? Glavni predmetje vsacega slovníka so povsod tisti, razno stališče in drugi nameni posameznih slovníkov jih nekoliko predrugačijo. Ti predmetje naj bi se toraj poslovenili iz najboljših, najzanesljivših sedanjih slovníkov, druge domače, specifično slovenske stvari, naj bi pač poskrbeli slovenski pisatelji.

Toda naj si bode, kakor hoče, dr. Razlag je nasvetoval izdavo malega slovníka, združiti in napejati je treba moči, da tudi ta ne zaspi v miru. Kakoršnega si pa svetovalc misli, ni nam jasno, določno osnovo njegovo bode predložil prihodnjemu občnemu zboru. Dovoljeno naj nam bode nekaj malega omeniti. Ako bi bil slovník v mali obliki, koristen in potreben bolj priprostim pri branju časnikov itd., tako uredjen kakor kak „Universal-Wortgrübler“ ali „Fremdwörterbuch für Zeitungleser“, bilo bi to njegovo izdavanje pač malo dostojno za družbo, ki šteje blizo 2000 ustanovnikov in letnikov, 5 častnih udov in 40 odbornikov. Poleg tega Matica ni za priproste, to naj se ne pozabi. Ako bi pa slovník razen navadnega k branju časnikov potrebnega tudi še kaj druge tvarine donášal, narastel bi pod peresom na več knjig, ki bi pa vendar ne bile slovník, kakoršnega potrebujemo, če ne vzamemo v misel stroškov, ki bi se ne zmanjšali.

Po naših mislih bi bilo še najboljšje najprej izdati zgodovinsko-krajepisni slovník vseh slovenskih pokrajin, kakor ga je izdal za Štirska K. Schmutz z naslovom: „Historisch-topographisches Lexicon von Steiermark.“

v štirih zvezkih. Ta naj bi obsegal v abecednem redu vsa mesta, trge, vasi, vasice, sela, kraje v zgodovinskem in topografičnem obziru, kolikor jih je na slov. zemlji, sploh, kar je zanemivega, naj se zapiše. Poleg tega naj bi prinesel životopise vseh oseb, ki imajo zasluge za domovino našo, bodisi na književnem, umetnem, državnem, obrtniškem polju, pa tudi taci, ki so posvetile svoje moči in svoj um drugim, a so vendar naši rojaki.

Viri za to delo so: Valvazor, Hoff, sporočilo zgodovinskih društev v Ljubljani, Gradcu, Celovcu, Novici, Danici, Drobčinice, Kukuljevičev Slovník umjetnikah jugoslovenskih, Wurzbachov, „Biographisches Lexicon“ in druge po časnikih in knjigah raztresene drobtine. Dr. Kosta je nabral 424 člankov in knjig Kranjsko zadevajočih, primeri Mitth. des hist. Vereins für Krain 1855—1856 —. Kar bi primanjkovalo, priobčili bi rodoljubi in pisatelji, kterim je ta ali oni kraj bolje znan, ali ki se pečajo s to ali ono zgodovinsko dobo.

Tak slovník bi bil dostojna, pa tudi dosti izvirna podloga vélikemu slovníku, ob enem je tudi krvavo potreben, za marsikterega domačina, ki morebiti Švicarsko bolje pozna, nego domovje svoje. Premislite in pretehtajte, to kar se vam zdi najboljše, storite! Drugemu nasvetu dr. Razlaga: „naj Matica sklene dajati na svetlo znanstven časopis, ki naj bi izhajal vsaj v zvezkih na vsake tri mesece“ imamo samo to željo dostaviti, da se ne mudoma ta sklep stori;

kazal, da mora narodu v orožji [tudi narod v orožji] nasproti stati, a zavoljen narod. Ako kot Čeh za Avstrijo govorim, ktera nam je kamen dajala namesto kruha, ki nas je znala samo zapirati in zatirati, ali morem bolj domoljubje dokazati? Avstrija se že 10 let zdravi po receptu ustavovernem, a kam je prišla? Rane še bolj zijajo, kot so. Naše zdravilo pomore v kratkem in to zdravilo je pomirjenje in zadovoljenje vseh narodov. Kader se bodo narodi, boreči se za avstrijsko moč, borili za lastno kri, za svoj dom, za svojo narodnost, tačas more vlada navdušenja pričakovati. — Državni zbor so Čehi pustili, potem Slovenci, Tirolci in politični Jobi — Poljaki. In koga zdaj tam najdete? večino, ki je prišla le ad hoc v ta zbor. (Dalje prih.)

Kranjske gimnazije pa narodna ravnopravnost, vladna pristranost pa nemškutarske namere.

La statistique est aussi la science raisonnée de faits.

(Dalje.)

Odstotkov za priobčena števila nisem preračunal in tudi brezozirnih ne bom med seboj primerjal, ker za tako obravnavo po mojih mislih nimajo potrebne natančnosti. Dotična uradna sporočila, ki se prav po polzevo priobčujejo, so namreč sestavljena po določbi in izreku dotičnih osmošolcev. Eden ali dva meseca pred preskušnjo jih razrednik popraša, za kaj se je v prihodnjem življenju slednji odločil, ali pa se, kot je vsaj ob mojem času v naši glavni gimnaziji navada bila, na posebni poli vse natakoma napiše. Kdo ne ve, da je dokaj osmošolcev, ki o rečenem času še nikakor nemožejo natanko določiti prihodnjega stanu. Mladina je tudi precej živahna in lehkomišeln, tako da zlasti v osmem razredu, ko ravno vse življenje v njej kipi, mnogi mislijo na njim nedososegljive stanove.

Koliko jih je, ki se skoraj sramujejo napisati ali povedati, da bodo šli v duhovščino. Med součenci sem n. pr. imel dva živa dijaka — prava fanta od fare —; eden je slednjemu na vprašanje, ali bo šel v bogoslovnico odgovoril s čudno besedo „fič“ in mu priduševaje se navadno še figo pokazal: in sedaj vendar neki na Dolenjskem pase svoje animas fideles. Častim ga, kot iskrenega narodnjaka. Drugi je pil in pel in ljubil in če je prav navadno in excelsis bil, se je vendar med najprvimi odlikoval. Prebrisala glava — jaz ga še sedaj držim za najzmožnejšega med vsemi součenci — se je določil za modroslovje (matematiko-fiziko); in vendar je sedaj — po postavi soditi — časten duhovnik. Ta za dotično leto figurira v uradnem sporočilu

kot edini naš modroslovec, [oni je število juristov za jednega pomnožil. Zarad mene je število teologov za eno glavo poskočilo, če prav od druge naprej na bogoslovje nikoli mislil nisem. Že blizo od rojstva izrečen pesimist, tudi nikoli drugim dosti zaupal nisem, malo tudi svojim močem, zato sem molčal. Še sedaj se mi zmešen zdi oni rdeči gospod, ki me pri znanej svojej oskosrčnosti k sebi pokliče in s pisanim pogledom na mahnato bradico pokaže (kot da bi tudi za dijake bil veljal glasoviti „Vollbartgesetz“ od l. 1852) pa pravi: Ali ne bote šli v duhovščino? Kam pa drugam, mu odgovorim, ker čutil sem, da me je že od nekaj rad ovrll —

Enakih primerljajev bi vedel še mnogo naštetih od mojega leta pa do poprejšnjih in poznejših časov. Zato še enkrat izrečem: Navedena števila so nenatančna in uimajo zame nikakoršne dejanske vrednosti. Kterega bi potem še posebno mikalo zvedeti, da gre od 100 preskušanih odhodnikov, kakor mnoga leta med seboj primerjena kažejo, posebno veliko v bogoslovnico, namreč po 58 (toliko kolikor se jih le še na Gorenje-Avstrijskem nahaja; na Primorskem komaj po 12—13) in komaj 17 k pravoslovju. Še manj se jih obrne k zdraviloslovju in modroslovju. Te razmere se zadnja leta nekoliko preminjajo, ker sedaj tudi na ta dva vseučiliška oddelka primeroma več odhodnikov odide kot popred. Le žele bi bilo, da bi se resnobno dela poprijeli in potrebne preskušnje o pravem času in dostojno opravili. Gledé na te razmere se naša Danica vrti večkrat v prečudnem kolobaru. Sicer že stari pregovor pravi: „vsak berač svojo mavbo hvali“, pa taka hvala je res prav beraška. Na eni strani s toži, da nimamo dosti domačih uradnikov, domačih učiteljev, domačih zdravnikov itd., na drugi strani po slednjemu svetuje, da naj v bogoslovnico gre. In kdo ne ve, koliko upljiva imajo taki sveti med kmeti! Kmetom se ne čudim, čudim se pa onim izobražencem, onim ozkosrčnejšem in kratkovidnejšem, da vsacega grajajo, ki steklokoravnatega ovratnika ne nosi. Zadnji „Pravnik“ je res pravo zadel, ko je z resnobno besedo povdarjal neobhodno potrebno skrb za narastaj domačih pravnikov.

Znamenit del zgodovine trpljenja in nadlog slovenske naše dežele, križavo pot slovenskih dijakov bi popisal, ko bi na drobno razkazoval, kako so se od oklicanega poroda učnega načrta (16. sept. 1849) ali vsaj od l. 1854, ko ga je presvitli cesar konečno potrdil, urili ali za prav zanemarjali v svojem materinem jeziku. Žalostno stanje slovenščine na Ljubljanski gimnaziji bi popisal, iz lastne britke skušnje. Povedal bi, kako se je slovenščina za duri tlačila in zasramovala, vsezveličavna nemščina pa na rokah nosila, poljubko-

vala in hvalisala. Kje so oni časi, ko se je na protestantovski naši gimnaziji, — ki so jo deželni stanovi ustanovili, — slovenščina posebno povdarjala! Jezuiti so vse potlačili, hudo zlasti med, nam nasiljenim, plemstvom nemčevali. Dijakom nekterih nižjih gimnazijskih razredov je bilo naravnost prepovedano se med seboj v materinem jeziku pogovarjati. Da bi krščansko čutje bili bolj spodbudili in napredek v latinščini in nemščini bolj pospeševali, so po svojej splošnej navadi ustanovili tri družbe: congregatio germanica je delala ad majorem Germaniae gloriam!

„Zavitarji“ odidejo; vlada podedova njihovo pomenčevanje — in narodne mladike še hujše pritiska. Dvorski odlok od 14. junija 1782 stavi za pogoj sprejembe v gimnazije posebno dobro znanje nemških šolskih predmetov. Kaj je pomagalo, da so tačasni kranjski stanovi se zaradi modroslovskih šol v posebnej prošnji od 27. maja 1786 obrnili na cara Jožefa II. Drugo leto (20. aprila 1787) so tudi zastonj svojo prošnjo in pritožbo ponovili. Te prošnje posebno priporočam našim uemškutarjem, ki se tako radi bahajo se svojim liberalnim plemstvom. Takrat je ono stalo na narodni strani in zoper vlado. Deželni stanovi so v rečenih prošnjah posebno povdarjali važnost **deželnega slovenskega jezika**; branili so se iz drugih dežela njim vrinjenih tujcev pa potegovali se za domačine, za sinove lastne — naše dežele. (Mitheilg. d. h. V. 1859 p. 25—27.) Kljun v svoj arhiv tega še ni mogel prepisati, zato je meseca prosenca (1870) v državnem zboru vezal prečudne zgodovinske otrobe!

(Dalje prih.)

D o p i s i.

Iz Gorenjskega 11. sept. — J. P. — [Izv. dop.] Denes je „Gorenjski sokol“ izletel iz Kranja v Podbrezje, 2 uri oddaljeno faro proti severu. Ko se je od daleč zaslišala godba, privreli so ljudje na cesto in radostno pozdravljali prišle goste s zastavo in godbo, —40, na čelu njih starosta g. L. Jugovic in njegov. namestnik g. M. Pirec. Veselje je bilo splošno, ko so začeli rajati, telovaditi na travi pod milim nebom, ki se je sicer nekoliko kislo držalo, pa vendar Sokolovcem prizaneslo. Gorenjke se niso dolgo obotavljale, — saj kri ni voda — kmalu so se veselo sukale s Sokolovci po mehkelem plesišči. Godba, petje narodnih pesmi, navdušene zdravice so razveseljevalo do mraka množico in le prezgoden je bil odhod. Podbrežanje si bodo v spominu ohranili veseli dan. Slovenec je povsod doma, njemu ni treba še le iskati, kje bi bil bolje veren,

zato pa je treba brihtnih, delavnih odbornikov; ali so ob enem tudi deželni ali celó državni poslanci ali pa kar „einfach“ ljudje, to nič ne dé.

Janez Parapat.

Iz popotne torbice.

V Celji, 9. sept.

Celje je prijazno mesto, in turisti iz vseh kotov sveta je hvalijo zavoljo njegove lepe lege. Tudi slovenska narodna pesen imenuje Celje „mesto belo in veselo“ ter pripoveduje, da je tu nekaj Kralj Matjaž silno smrt po nekem razkačenem možu storil. Jaz sem tedaj ves srečen, da Vam morem iz tega „imenitnega“ mesta kaj poročati. Prizanesite mi to veselje; saj veste iz Levstikovega pisma Pavlihovim naročnikom, da smo Slovenci „preotročji“. Odtod tudi moje „otročje“ veselje, da sem tu v „veselem“ Celji.

Dobro se spominam, kako mi je nekaj, ko sem bil še „fantič mlad“, kakih devet ali deset let star, moj oče pravil, da v Celji gospodje v „kafejnem domu“ (ruska beseda) pri biljardiranji med seboj po slovenski govoré. To mi je pravil moj oče, ki nikdar ni „listkov“ v „Slovenski Narod“ pisal, prvič zato ne, ker onaj, to je pred tridesetimi leti, slovenskih listov sploh ni bilo, in drugič ne, ker še svojega imena ni znal podkrižati, in ga še tudi zdaj ne zna; Bog pomagaj! — Kako je zdaj tu le v Celji vse drugače! Ne samo da

nemški govoré, to bi še ne bilo najhujše; ali kako ti ljudje celo po ruski nemški govoré. To je od silo. Meni se je denes zdélo, kakor da pred Aschbachom ali Bonitzem v kolegiji sedim. To je nemščina, da je kaj! Ali kam sem zašel? —

Prvo, kar sem v Celji storil, je bilo, da sem si mesto v novič ogledal, čeravno sem ga že desetkrat videl. Novih poslopij sem od lanskega leta malo našel; samo eno mi je v oči zabodlo. To je ono poslopje, ktero stavijo v „klosterskem vrtu“. Nikar ne strepečite, kedar o klosterskem vrtu čitate; tam je lansko leto nemški verfassungstag „tagoval“, kar pa v prihodnjici ne bode več. Kajti na istem mestu, kjer je Dežman lani celjske mamzele s svojim slovenskim govorom mamil in neki „Brencelj“ iz Maribora celjske kmete na limanice lovil, tam stoji zdaj temnica, po narodnem prostem jeziku „kajha“ imenovana. Prostor je dobil čisto spsobni namen: kajho za razbojnike.

Drugih novosti sem malo zagledal. Edine cerkve se pridno popravljajo, in očetom kapucinarjem čestitam, da so na „porcijunkule dan“ tako srečni bili, da morajo zdaj nov turen svojej cerkvi postaviti. Kajti o mestnem „klosterskem“ turni nočem niti sporočati; ta turen se popravlja kar Celje poznam, in dovršen še vedno ni. O babilonskem turni se tudi pripoveduje, da so ga mnogo let zidali, pa nikdar ne dozidali. Tako se bode „klosterskemu“ menda tudi godilo.

O celjskem daleko znanem tlaku, o slabej cesti

proti Žalcu in o drugih nerednostih ne utegnem denes poročati. Samo svoj obisk v celjskej kazini naj nekoliko opišem; iz kazine spoznaš vse celjske Nemce.

Okoli osmih zvečer pridem v kazinsko gostilnico večerjat. Vse mize obsedene; ena sama pri durih je še prosta, kakor da je na mé čakala. Hajd za njo in poprašaj, kaj imajo za večerjo. Po večerji si bolj ogledam društvo, zakajen v dim svoje smodke. Gledajo me strmo; jaz kadim kakor Turk. Med tem poslušam bistroumne razgovore. Nič ne slišim kakor deutsche Tapperkeit! — kapituliren — a bas die Republik! — Metz — Friedensbedingungen — Oesterreich will nicht einsehen — wart Russland — itd. itd. Ali nič ni bilo ognjenosti, vladala je neka potrtost. Jaz sem ostrmel. Kaj pa je vzrok? — Na enkrat slišim, da so Nemci bajé pred Strasburgom tepeni; da je poslanec republike zedinjenih držav Francozom k republiki čestital; da je Favrovo pismo neki mogočni utisek storilo; da Bismark „nemški“ dela, ker hoče Napoleona na prestol nazaj postaviti. — Jaz kakor potujoči turist o vsem tem nič ne vem; ali mislil sem si, mogoče je to vse. Ves zamišljen grem od tod v kavarno, in kaj slišim tu? — Neki „burgar“ je našteval, koliko so predvčeranjim Celjani Prusom na zdravje šampanjca izpili. Na to pa pravi neki drugi debeli gospod: „Le čakajte! čez leto dan bodo ti naši „Prusi“ je si h namesto šampanjca pili. Vsi so se nasmejali in šli, in jaz za njimi.

njemu bijejo vsa srca slovenska. Gg. Jugovicu in Pircu gre hvala, da sta napravila ta izhod, naj se taki izleti večkrat ponavljajo, saj oni mnogo pripomorejo k zavednosti našega prizadevanja, oni ljudstvu še le oči odpirajo, da Slovenija ni kaka inostranska, divja zver! Toraj živio Gorenjski sokol o priložnosti prvega svojega izleta!

Is Gorice, 13. sept. [Izv. dop.] K drugi privatni seji 2. septembra so prišli skoro vsi poslanci po želji in povabilu deželnega glavarja, in tri ure je trajala ta razprava. Slovenci so bili s prvega že, kakor zmirom, pripravljeni pogoditi se na podlagi pravice in enakopravnosti, in so stavili razne predloge. Pretresovanje se ni več vrtelo o tem, kako bi se v okoliščini posebnemu vprašanju zaradi Faganel-ovega predloga, ampak kako bi se v obče dalo razpravljati v obeh jezikih, pa tako, da bi vsaka stran drugo razumela. Italijani so zavrgli vsako sredstvo, katero bi tudi njih vezalo. Na to se od slovenske strani svetuje, naj se vsak predmet razpravlja brez prestave, in se je reklo: ali predmet je male važnosti ali velike, če je male važnosti vsak hipoma vé, kako ima glasovati; če je velike, potem pride po postavi posebnemu odboru v roke, in pri takem vprašanju se poduči vsak v klubu in tam odločijo stranke, kako da bo vsak glasoval. Italijani pa trdijo neprenehoma, da morajo razumeti vse, kar se govori, oni pa slovensko ne razumejo in tudi se jezika ne bodo več naučili, ultra posse nemo tenetur Slovenci. odgovarjajo tudi z latinskim pregovorom: qui suo jure utitur, neminem laedit.

Zdaj pa začneta dva Italijana še pravico Slovencem odrekati, češ da je ta zbor italijanski zbor, da mora vsak Slovenec italijanski znati, če hoče biti poslanec. odgovor na to je bil prav lahak, zlasti ker so že lanske leto poslanci se gledé jezika porazumeli in poseben, precej pravičen sklep storili. Navetovalo se je tedaj, naj velja ta sklep tudi za to zborna doba. Pogodba se glasi:

1. Predloge ali popravke, naj jih stavijo deželnemu zboru posamni poslanci, posebni odbori ali deželni odbor, smejo se podati v italijanskem ali v slovenskem jeziku, in se morajo predstaviti v drugi jezik, koder se to tirja.
2. Postave morajo biti sestavljene v obeh jezikih, in v obeh mora deželni zbor glasovati, poslanci pa smejo pretresovati predmet v obeh jezikih.
3. Popravke postavam, ki jih zbor potrdi, mora dotični odbor prevoditi in podati v razpravo deželnemu zboru poprej, ko se postava tretjikrat čita.
4. Sporočila raznih odborov in deželnega odbora se smejo podati zboru v obeh jezikih, kakor bo sporočevalcu drago. Kdor bo slovensko sporočeval, mora tudi v italijanskem jeziku prinesiti tekst, kakor ga je potrdil odbor.
5. Ako ne bi znal sporočevalec obeh jezikov, ima skrbeti dotični odbor, da mu pridene pomagalec, kateri ima čitati in predstaviti sporočilo.
6. Sejni zapisniki se morajo sestavljati in priobčevati v obeh jezikih.

Če ravno daje Italijanom kako malo prednost §. 4, da se čas ne trati, bili so Slovenci zadovoljni. Italijani pa so letos zavrgli, kar so lanske leto potrdili. Med drugim so tudi rekli, da šo lani v to zadovolili. Ker so poprejšnji poslanci obljubili, da se ne bodo posluževali pravice omenjene v § 2, da se namreč sme predmet pretresovati v obeh jezikih. Zdaj pa vidijo, da hočejo Slovenci zares slovensko govoriti v zboru, zatorej zavrnejo celo poravnavo. — Ne vemo, če so poprejšnji poslanci zares tako obljubili, letos so vsi enih misli v tem obziru, in kakor na taborih je bilo tudi v zboru njihovo geslo: Ne udajmo se! ter pokazali so, da v tako važnih, pomenljivih časih stojijo nepremakljivo za narodno čast in pravico.

Tudi druga privatna seja ni mogla imeti vspeha, ker je le enakopravnost pogoj zdravega življenja med avstrijskimi narodi. Ta enakopravnost pase mora praktično izpeljati, ker kaj pomaga če dolžnik upniku reče: spoznam v principu, da sem ti dolžan, ali ljubi moj, plačam ne, ker mi to ni vseč, ali težavno, ali ker nečem.

Poslanci so šli domu, in v prvi odborovi seji se

je gospod grof Coronini odpovedal predsedništva, kar se je pa poznej poravnali. Kako lahko bi se tudi obe stranki poravnale, ko bi Italijanom bilo načelo: pravica je temelj državam!

Is Trsta 11. sept. [Izv. dop.] (Tržaški mestni in deželni zbor.) Okoličani morejo letos zadovoljni biti, da so brez velikega truda in agitacije vrle poslance v mestni zbor volili, kateri bodo delali za okoličane. Poslanci okolice, so ustanovili svoj klub, in sprejeli tisti program, ki je v zboru na Občini, pred volitvami izjavljen in sprejet bil. Da pa dva kandidata, ki sta bila prej postavljena, nista bila voljena, je uzrok ta, da sta se sama odpovedala; in sicer eden zato, ker ni imel dosta let. Ta gospod je vrli Burgstaler, sicer rojen mestjan, ali navdušen za pravice našega naroda. Kar politično mišljenje zadeva, so okoličani in mestjani vsi federalisti; med okoličani in mestjani vlada zdaj sloga. Vidi se to iz tega, da štiri okoličanski poslanci so voljeni v posebne odseke. Okoličanski poslanci po porazumenju ne bodo prezirali slovenskih tirjatev; kar posebno že toliko časa zanemarljena okolica potrebuje, da bode večina tudi potrdila! Glede volitve državnih poslancev je bilo jako neugodno, kajti nobeden ni hotel prevzeti tega posla. Hermet, ki je že lani tiho pomagal sedeti, se je precej odpovedal, da ne gre več v Beč, in tako je vsak strah imel in le teško so dobili baron Paskotini-ja in Girardeli-ja, da sta poslanstvo prevzela.

Naši poslanci so vsi iskreni rodoljubje. G. Cegnar je znan že toliko let kot neutrudljiv delavec za narod. G. doktor Nakič, rojen Dalmatinec, je še mlad, pa izvrsten govornik, tako da je v sejah z govorom Lahe očaral. On je že po svoji rodovini dober Slovan. Isto pot hodi tudi g. Šklemba, tržaški trgovec in vnet za narodne pravice. On je goriškega znanega poslanca g. Črneti zet. G. Nadlišek, okoličan, pošten rodoljub in jako pripraven za njegov poklic, kot prosti kmet, da se mu je čuditi. G. Nabergoj, že znan, je buditelj okoličanov v jugu, in neustrašljiv. On ima zopet vse zaupanje Slovencev.

V tukajšnjem zboru so bile dve stranki in sicer ena za adreso, in druga za resolucijo. Nazadnje je prva stranka zmagala in glasovala za adreso, v kateri se cesarju še enkrat pokaže nevarnost, ki proti državi. Grajala se je ostro sedanja in prejšnja vlada.

Is tržaške okolice. [Izv. dop.] Ne morem se vzdržati, da bi svetu ne povedal pomilovanja vredno stanje naših okoličnih šol oziraje se vedno le na napredek in materinski jezik, opuščaje vse druge okolnosti, ki — se ve da — šoli veliko večjo in manjšo veljavo dati zamorejo. Sicer „facta infecta fieri non possunt“, ali popraviti marsiktero krivico je še vedno čas in mogoče; posebno pa čas in mogoče je, se od sedaj za naprej takih krivic varovati okolici nasproti, kar naj bi si slavni naš magistrat dobro zapomnil in pri volitvi učitelja za okolico, kterege imajo te dni voliti, pred očmi imel. Zadnje dni preteklega meseca so se po okoliči končne šolske iskušnje držale, katerih nekterih sem se tudi jaz udeležil. Slišal sem namreč od poštenih okoličanov večkrat grenke pritožbe, da se otroci le malo kaj navadijo in da učitelji niso dovolj zmogni slovenskega jezika. Moral sem se žalibože! osebno prepričati resnice tega pregovora, ker slovenščina se je lomila, da je bilo strah ne le od strani učencev ampak tudi od učiteljev; ali izvzeti so vendar nekteri, ki slovenščino dobro govorijo in ravno pri njih bila je najlepša disciplina in razveseljiv napredek v šolskih predmetih, med tem ko je pri jezika nezmožnih učiteljih vsak tudi nepedagog precej zmotril, da manjkajo otrokom najbolj navadni in potrebni izrazi, imena reči, ki jih vedno pred seboj imajo; da se ni napredek naredil, ker nčenci so v predpisanih šolskih knjigah prav lahko razumljive oddelke brali in niso bili kos jih potem po domače povedati, kajti nezmožen učitelj jim med letom ni mogel stvari razjasniti. Da je šola brez vsakršne discipline, ker razlaganje učiteljevo je med letom otroke le dolgočasilo, ter jih k igri in šepetanju prisililo tako, da so še celo med skušnjo v pričo poslušalcev in predsedništva tako glasno med seboj občili v neki okolični šoli, kjer je pred tremi leti eden najizvrstnej-

ših šolnikov za učitelja bil, da se predsedništvo ni moglo slišati in da se je moral Monsignor Švab vzdigniti in jih tri pote opominjati. Tako n. p. je nek učitelj napisal zvezku nalog, ki so se na mizi pred predsedništvom znašle naredil: Naloge povedane po Učniku Zložene po Učencih v šolskim letu 1869/70; na tablo se je pisalo „žarki od sonca segrevajo“; „polougnakou“ itd. Opomniti moram, da magistratov šolski sporočevalec besedice slovenščine ne razume in po gibanjih ust sodi ali otroci znajo kaj, ali ne, da provincialni šolski svetovalec je Čeh in slovenščino (kakor se videti pusti) le površno kaj zná, z eno besedo: predsedništvo za okolične slovenske šole slovenščine ne zna, izvzet je le Monsignor Švab škofijski verski poročevalec, ki je Slovenec.

Konečno pa okoličnim zastopnikom in magistratov svetovalcem zakličem: Gospodje! ako je Vam za blagostanje, razvoj, napredek in bodočnost okoličnih otrok kaj mar, poiščite jim zmožne učitelje.

Politični razgled.

Dunajska vlada je zdaj popolnoma v enaki zmešnjavi kakor vse položje v Cislajtani. Kam, kako naprej, ali nazaj, nihče ne ve. Pišejo, da Beustu nemško-pruske zmage tako v glavo gredó, da je naenkrat ves prusoljubljen postal, da se bode le na avstrijske Nemce opiral, z Nemčijo v zvezo stopil in tako dalje. Po tem tacem se bode delal poslednji poskus pritiskanja na steno. — Mogoče pak je vendar še, da na Dunaji enkrat oči odpró.

Na hrvatskem Primorju je začelo vreti. Magjarska spačenost je tudi tam razkačila mirno ljudstvo. Vse primorske občine so protestirale proti imenu „ogersko-hrvatsko primorje.“ Magjaronski vladni komisar Akurti, ko je to zvedel, je šel z žandarji po noči v Bribir, zaprl sodca Stiepiča, Brozoviča in več družih. Tudi občinske svetovalce v Vinodolu in drugod je zaprl in v Cikvenico odpeljal. Več ko 1000 Bribircev je hotelo udariti na Cerkvenico. Rodoljubi v Reki si prizadevajo razseden narod potolažiti in krvavo nesrečo zabraniti. — Gospodarstvo na Hrvatskem je vedno lepše.

Tirolci so volili v „dunajsko zborovanje.“ Voljeni so Strossis, Brander, Irschara, Bertagnolli, baron Dipauli, Greuter, dr. Rapp in Giovannelli.

Italija se je Rimskega polastila. Italijanska vojska pod generalom Cadorna je na treh krajih mejo prestopila in maršira v Rim. Razglas generala Cadorna na Rimce pravi, da on prinaša mir in red, a ne vojne. Prebivalstvo naj se bode samo vladalo. Samostojnost je papežu za neoskrunljivo zavarovana. V Messini, Cataniji, Neapolu so bile navdušene demonstracije. — Poveljniki domače papeževe armade, Azzanesi, ni hotel papeževih vojakov v boj peljati in je zaprt zaradi tega. Papeževa vojska se je umeknila iz Terracine. V provinciji Viterbo so bili italijanski vojniki navdušeno pozdravljeni. — Papeški suavi bodo baje Rim branili. Papež misli v Rimu ostati in protestirati proti vzetji mesta in oblasti.

Francoska vlada naznanja 13. sept.: Zadnje soboto so Prusi napadli trdnjavo Toul. Prusi so bili nazaj vrženi in njih baterije uničene. Imeli so mrtvih in ranjenih 10.000. (?) — Mesto Verdun se Prusom ni hotelo udati in se bode branilo. — Potrjuje se, da je bil v Laonu, potem ko je trdnjava bila Prusom oddana, zažgan smodnik in je vsa trdnjava zletela s krcimi 50 Prusi in 300 Francozi v zrak. Prusi tožijo, da je to „izdaja“, kar kaže, da se hočejo maščevati. — 13. sept. popoldne se iz Pariza telegrafira, da so Francozje most pri Creil-u razstrelili. Razstreliti mislijo za poredom tudi druge mostove, kateri bi Prusom na dobro prišli. V Chalonsu je 8000 Prusov.

Francoska republika nič noče po volji biti Prusom in prusoljubemu „svobodnemu“ nemštvu. Da si jo je priznalo že več vlad (nazadnje tudi Portugalska), izreka Bismarkov list „Norddeutsche Allgemeine“, da je zdanja vlada na Francoskem za Nemce čisto nič. Sklicuje se na dogodek v Laonu, kterege

ne more francoska vlada kriva biti, temuč le kak fannatičen pošameznik. Ali Nemcem je treba dokazov, da se Francoska bori proti mednarodnemu pravu in za ta dokaz jim je takoj omenjeni prigodek, pri katerem je baje tudi Meklenburški vojvodič ranjen. — „Kreuzzeitung,“ list protestantovskih pobožnih ljudi in pruskih junkejev gre še dalje in pravi, da je samo Napoleon pravi oblastnik na Francoskem! Lepe čednosti že raste iz te „svete“ nemške vojske.

Pariz, mesto veselja, se je zdaj spremenil v vojno taborišče. Dopisniki od tam poročajo, da od dne do dne rasto in se množe dela in priprave za brambo. Ženske, bogatini in starci mesto zapuščajo in beže na jug. Ljudstvo pariško je že oboroženo, na trdnjavah okolo čakajo kanoni in navdušenje za boj raste čem bliže prihajajo Prusi. Med tem pa še niso utihnili oni, ki pričakujejo, da se utegne mir skleniti. Najverjetnejše je, da do tega prej ne pride, dokler ne bodo Prusi v Parizu. Predno pa bode to, ugasnilo bode še nektero življenje.

Amerikanski poslanec v Parizu je govoril Parižanom, ki so ga 12. t. m. pozdravljali: „Jaz mislim, da boste te dve veliki republiki nasproti monarhični Evropi v edinstvi ostali. V zdanih razmerah vam je pomoč zedinjenih držav posebno gotova. Ali v sled zdanih razmer k evropskim oblastim in zavoljo velike oddaljenosti mislim, da morete več na moralčno nego na dejansko pomoč šteti.“ — Iz Berlina pak se javlja, da dozdej tamošnji poslanec ameriškanski ni še posredoval.

Razne stvari.

* (Dr. Fr. Miklošič) je v ravno izšli XII. knjigi „Rada jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti“ (Zagreb, 1870, cena 1 gld.) razglasil razpravo „o Mariji, kćeri Angjeline i o Konstantinu Arijaniti.“ Razprava je važna za srbsko zgodovino.

* (Strosmajerju,) „boriocu za pravdu i domovinu“, so poslali zbrani narodni deželni poslanci dalmatinski zaupnico. Telegrafično se jim je zahvalil rekoč: Bog blagoslovio naše težnje smerajuće na korist, i napredak našega naroda. Braći v Dalmaciji — Slava!

* (V Sisku) se je ustanovilo društvo diletantov, ki redno predstavljajo hrvatske gledališne igre.

* (10.000 gld. Slov. Matiol.) Gospa udova Tomanova je denes vsled ustmenega sporočila slavnega dr. Tomana slovenske Matici izročila 10.000 gld. v obligacijah. Slava! Večni mu spomin!

* (V laškem trgu) v nedeljo 18. t. m. obhaja čitalnica svojo obletnico z besedo, melodramo: „Trojednica“, igro: „Župan,“ petjem in plesom. — Vabi vse rodoljube k tej svečanosti v ljudno odbor.

* (Odlikovanje). Duhovnik Karel Heidrich, kateri se je na ljubljanskem gradu hvalno in iz čistega človekoljubja trudil s podučevanjem jetnikov v branji, pisanji itd. — dobil je za te svoje zasluge zlati križec.

* (Šolsko svetovalstvo kranjsko) je 2. sept. začelo svojo delavnost.

Dunajska borza 11. septembra.

Enotni drž. dolg v bankovih . . .	56 fl. 60 kr.
5% metalike z obresti v maji in nov. . .	— „ —
Enotni drž. dolg v srebru . . .	66 „ 20 „
1860 drž. posojilo . . .	91 „ 80 „
Akcije narod. banke . . .	696 „ —
Kreditne akcije . . .	255 „ 76 „
London . . .	124 „ 50 „
Srebro . . .	123 „ —
Napol . . .	9 „ 92 „

Št. dež. realna gimnazija v Ptujem.

Vpisovanje dijakov v prvi in drugi razred godi se dne 29. in 30. septembra. (1)

Ravnateljstvo.

Izdatelj in vrednik Anton Tomšič.

Pisarnica
dr. Serneca

Maribor

se nahaja odmah na oglu poštnice in graške ulice, v Srebre-tovi hiši, št. 17.

Jaz Viljelmína Rix

tukaj javno izrekam, da sem kot vdova ranjk. dra. A. Rixa že osem let edina in sama izdelovalka prave in nepokvarjene original-paste Pompadour, ker le jaz poznam skrivnost pripravljenja. S tem torej naznanjam, da se odsehal omenjena pasta Pompadour nepopačena dobiva le v mojem stanovanju na Dunaji, Leopoldstadt, grosse Mohrengasse 14, 1. Stiege Thür 62; svarim, naj se nikjer drugje ne kupuje, ker zdaj nimam ni depota ni filiale in sem

vse depote razpustila zaradi ponarejanja. Moja prava pasta Pompadour, tudi čarobna pasta imenovana, nikdar ne ostane brez uspeha, ki je vzvišen nad vsako pričakovanje, edino garantovano sredstvo za hitro in nezmotljivo odpravljanje vseh mozoljev na obrazi, sajevecev, peg, šinj in ogorcev. Garancija je tako gotova, da se denar retour pošlje, ko bi vspehi izostali. Piskerc te izvrstne paste s podukom 1 f. 50 kr. a. v. (10)

Zahvalna pisma se ne razglašajo.

Prva javna viša

Trgovinska šola

na Dunaji, Praterstrasse 32.

Tisti učenci, ki to šolo dovrše, imajo prednost, da smejo v armado stopiti kot enoletni prostovoljci, brez da bi se morali podvreči prostovoljski izkušnji.

Vpisati se more od 26. septembra dalje.

Učenje se začne z začetkom oktobra. Druzega oktobra se začne pripravljavni kurs za praktično službo pri železnici in telegrafstvu.

Letna poročila se dobe od direkcije in po vsaki knjgotrznici.

Karl Porges,
direktor.

(4)

Poziv vsem avstrijskim domoljubom.

Sodržavljeni! — Domoljubi!

Neavstrijsko, pred momentanimi vspehi brezvestnega pretorijanizma na kolenih ležeče, navlaš razdraho med avstrijskimi narodi razširjajoče vedenje večine dunajskih listov nas je napolnilo ustanoviti nove velike politične novine, ki se bodo pošteno in odločno potezale za Avstrijo in postale organ vseh domoljubnih Avstrijancev.

Te novine bodo izhajale vsak dan v šeenkrat toliko obliki, kakor obe „Presse“ in se bodo imenovali:

„DER PATRIOT.“

Prva številka pridena svetlo 10. sept. t. l.

Obračamo se do vseh domoljubov avstrijskih prosé jih, naj podpirajo naše pošteno početje. Avstrijska zadeva

je zadeva prave ljudske svobode Kdor res ljubi svobodo, ne more nikakor želeči, da bise naša država, ki je poklicana uresničiti mirno in uspešno sosedovanje raznih narodov in s tem rešiti eno najvažnejih vprašanj civilizacije, pod jarem tistega vojaškega despotizma potisniti, ki vedno bolj grozeče v Evropi povzdiguje svojo glavo.

Naše novine bodo v vsacem oziru odgovarjale vsem tirjatvam, ki jih more kdo staviti do velicega publicističnega organa. Vsled naših zvez z najodličnejšimi politikarji in voditelji v Avstriji nam bode mogoče zmerom najprvo razglašati najvažnejše in najzanimivejše vesti.

Naša redakcija in administracija je Praterstrasse Nr. 50

kamor naj se pošiljajo vsa pisma.

Naroča se po tej-le ceni:

Za Dunaj:	Za kraljevine in dežele:
Za vse leto 14 f. 40 kr.	Za vse leto 18 f. — kr.
„ pol „ 7 „ 20 „	„ pol „ 9 „ — „
„ četrť „ 3 „ 60 „	„ četrť „ 4 „ 50 „
„ 1 mesec 1 „ 20 „	„ 1 mesec 1 „ 50 „

Posamezne številke po 5 kr.

Sodržavljeni! — Domoljubi!

Kdor je prav Avstrijanec, prav domoljub ne bode si naročal nobenega družega dunajskega časnika, nego tega, v čegar izdavanje so se složili podpisani.

Na Dunaji začetkom septembra meseca 1870.

(2) Več dunajskih domoljubov.

V četrtek 15. septembra

se bo prostovoljno

licitando prodajalo vino

v Walcher-jevi kleti v dunajski grapi (Wienergraben) pri Mariboru.

Na prodaj je 50 štartinjakov vina iz 1868 letine, med temi nekoliko štertinov Riesingerja in črnine. Pogoji so: 10% are, odvoznja s plačilom vred ob enem mesecu. (3)

Brez medicin in brez dijete

se zdravijo, oziroma zlajšujejo vse nervozne bolečine s pomočjo

glavno-therapeutičnih aparatov,

edinih, ki res zbujaajo galvanični tok v telesu (nosijo se vedno na telesu) in čijih intenzivnost zadostuje, vodo razdeljevati.

Poroki smo, da ti aparati storé svojo dolžnost in prosimo, naj se ne stavijo v eno vrsto z navadnimi reumatičnimi verigami in enakimi priporočbami, ki so vsemu velikemu kričanju kljubu brezuspešne in nerabljive in na katerih se ne dá dokazati najmanj elektricitete.

Naši aparati, edini rabljivi te vrste, gotovo takoj odpravijo glavo- in zobobol, najtrdovratnejše kašljanje v eni noči, reumatizmus, želodčni krč, bolečine v telesu, vratu, hrbtu in prsih, bodenje protinsko in druge bolečine v kratkem času.

Galvano-therapeutični aparati se izdelujejo v treh velikostih, za otroke po 3 tolarje, za odrasčene po 5 tolarjev, in posebno močni za odpravljanje trdovratnih bolečin po 7½ tolarjev. Pošiljamo jih takoj, ako se nam dopošlje zaznamovana svota. Dopise prosimo frankovane.

Adolf Goldstein & Comp. v Berlinu, Fürstenstrasse 22.

[4]

Lastniki: Dr. Jože Vošnjak in drugi.

Tiskar Eduard Janžić.